Lekce 10

Participium aktiva.
Syntax participia I: přívlastkové a příslovečné[a]

1. Řecká věta často a bohatě využívá **participií**. Participium, jakožto jmenný tvar slovesný, je blízké slovesu např. v tom, že rozlišuje slovesný rod a čas (prézens, futurum, aorist a perfektum) a má předmět v témže pádu jako slovesné tvary určité. Jménu je blízké zase v tom, že jeho tvary vyjadřují gramatický rod a číslo, skloňují se a lze je substantivizovat pomocí členu (srov. lekce 3.9 a 7.6).

2. Tvary participia prézentu, futura a aoristu aktiva se v maskulinu a v neutru skloňují vždy jako -ντ- kmeny třetí deklinace, ve femininu pak podle první deklinace (podle typu δόξᾰ, δόξης, lekce 4.2). Tvar vokativu je vždy totožný s tvarem nominativu. Participia nemají nikdy augment.

3. Koncovky participií prézentu aktiva odpovídají zároveň tvarům participií slovesa εἶναι *být*: ὤν, οὖσα, ὄν *jsoucí (jsa, jsouc)*. Srov. deklinaci participia παιδεύων, -ουσα, -ον *vychovávající (vychovávaje, vychovávajíc)*:

	m.	f.	n.	m.	f.	n.
SG.	παιδεύων[b] παιδεύοντος παιδεύοντι παιδεύοντα	παιδεύουσᾰ παιδευούσης παιδευούσῃ παιδεύουσᾰν	παιδεῦον παιδεύοντος παιδεύοντι παιδεῦον	ὤν ὄντος ὄντι ὄντα	οὖσᾰ οὔσης οὔσῃ οὖσᾰν	ὄν ὄντος ὄντι ὄν
PL.	παιδεύοντες παιδευόντων παιδεύουσι(ν) παιδεύοντᾰς	παιδεύουσαι παιδευουσῶν παιδευούσαις παιδευούσᾰς	παιδεύοντα παιδευόντων παιδεύουσι(ν) παιδεύοντα	ὄντες ὄντων οὖσι(ν) ὄντας	οὖσαι οὐσῶν οὔσαις οὖσᾰς	ὄντα ὄντων οὖσι(ν) ὄντα

[a] K tvarům participií viz NNV 162, SM 300–6; k syntaxi viz NNV 462–5, 469, SM 2039–69, 2079–87.

[b] Přízvuk v nominativu maskulina odpovídá pravidlu pro přízvuk u sloves (tj. je na předposlední slabice, protože poslední je dlouhá), v dalších pádech a rodech se však řídí pravidly pro přízvuk adjektiv, tj. snaží se zůstat na téže slabice, pokud mu v tom nezabrání délka poslední slabiky (viz lekci 2.6 a 2.7b a přílohu 1, s. 333–2).

4. Tvary **participií futura** jsou stejné, pouze kmen přibírá σ: παιδεύσων, παιδεύσουσᾰ, παιδεῦσον *hodlající (hodlaje, hodlajíc) vychovávat*. Končí-li kmen slovesa na raženou souhlásku, chová se σ ve futuru podle pravidel uvedených v lekci 5.7. Např. ἄγω *vedu*, ἄξων, ἄξουσᾰ, ἄξον; πείθω *přemlouvám*, πείσων, πείσουσᾰ, πεῖσον; βλάπτω *škodím*, βλάψων, βλάψουσᾰ, βλάψον.

5. Pro participium **sigmatického aoristu** aktiva je typická příznaková slabika -σα- (stejně jako v indikativu). Srov. deklinaci participií παιδεύσᾱς, παιδεύσᾱσᾰ, παιδεῦσᾰν *vychovavší (vychovav, vychovavši)*:

	m.	f.	n.
SG.	παιδεύσᾱς παιδεύσᾰντος παιδεύσᾰντι παιδεύσᾰντα	παιδεύσᾱσᾰ παιδευσάσης παιδευσάσῃ παιδεύσᾱσᾰν	παιδεῦσᾰν παιδεύσᾰντος παιδεύσᾰντι παιδεῦσᾰν
PL.	παιδεύσᾰντες παιδευσάντων παιδεύσᾱσι παιδεύσᾰντας	παιδεύσᾱσαι παιδευσᾱσῶν παιδευσάσαις παιδευσάσᾱς	παιδεύσᾰντα παιδευσάντων παιδεύσᾱσι παιδεύσᾰντα

Také zde platí, že končí-li kmen na raženou souhlásku, chová se příznak -σ- podle pravidel uvedených v lekci 5.7: βλάψᾱς, βλάψᾱσᾰ, βλάψᾰν *uškodivší* atd.

U participií aoristu plynných/nosových kmenů (tj. kmenů zakončených na λ, ρ, μ, ν) dochází k týmž změnám jako např. v indikativu, totiž vypadnutí σ a náhradnímu dloužení předcházející slabiky: μείνᾱς, μείνᾱσᾰ, μεῖνᾰν, gen. μείναντος, μεινάσης, μείναντος atd.

6. **Aorist asigmatický** čili **druhý** (srov. lekci 6.7–9) má ve všech tvarech – a tedy i v participiu – **koncovky shodné s prézentem** (kromě indikativu, kde se koncovky shodují s imperfektními). Např. λαμβάνω *beru*, aor. ἔλαβον *vzal jsem*, part. λαβών, λαβοῦσα, λαβόν *vzavší (vzav, vzavši)*. Přízvuk je vždy v nominativu singuláru maskulina a neutra ostrý na poslední slabice:

SG.			PL.		
m.	f.	n.	m.	f.	n.
λαβών λαβόντος λαβόντι λαβόντα	λαβοῦσα λαβούσης λαβούσῃ λαβοῦσαν	λαβόν λαβόντος λαβόντι λαβόν	λαβόντες λαβόντων λαβοῦσι(ν) λαβόντᾰς	λαβοῦσαι λαβουσῶν λαβούσαις λαβούσᾰς	λαβόντα λαβόντων λαβοῦσι(ν) λαβόντα